

Literatuur

Signalement

tijd geheel vernieuwd. Aangezien de tramlijn al in 1937 was opgeheven, konden de rails achterwege blijven.⁵

Bij de afgelopen restauratie zijn de landhoofden en de pijler in de oorspronkelijke staat teruggebracht. Het brugdek is vervangen door een geheel nieuw stalen dek met aan één zijde een verhoogd voetpad. Voor auto's en fietsen is nu een breedte van 6,60 m beschikbaar.

De bewegingswerken en de opzetinrichtingen zijn gereviseerd of vervangen. De gehele bovenbouw is op een werf in Amsterdam, voor zoveel nodig, gerepareerd en grondig geconserveerd.

De tijdelijk aangebrachte leuningen op de landhoofden zullen te zijner tijd worden vervangen door replica's van de oorspronkelijke balustraden.⁶

De bediening van de brug zal als vanouds met de hand geschieden.

A. Steketee

1. A. Steketee, 'De bruggen van het Wilhelminakanaal', Bulletin Stichting tot behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek in het Zuiden van Nederland 36 (1991) 809.

2. Archief Bouwhistorische en Archeologische Dienst (ABAD), tekening nr 11.9-9.

3. ABAD, tekening nr 11.9-7H.

4. ABAD, tekening nr 11.9-8.

5. W.J.M. Leideritz, De stoomtrams van Noord-Brabant (1977) 81.

6. Met dank aan Peter Verhagen en Peter-Jan van der Heijden voor de verstrekking van gegevens.

'Den Bosch buiten de grenzen'

■ Zowel in het Amerikaanse 'Theory and Society' als in het prestigieuze tijdschrift van historici, het Franse 'Annales. Economies. Sociétés. Civilisations' verschenen bijdragen van prof dr M.R. Prak waarin 's-Hertogenbosch een hoofdrol speelt. In zijn bijdrage aan de 'Annales' belicht Prak de rol van de gilden, schutterijen en armenfondsen in de pre-industriële stedelijke samenleving.

De invloed van deze instellingen mag bepaald niet onderschat worden. In 's-Hertogenbosch waren de gilden, schutterijen en armenfondsen in zekere opzichten 'autonome organisaties' die zeer veel invloed hadden op het bestuur van de stad. Nadenken over corporatieve instellingen stond na de Tweede Wereldoorlog lange tijd in een wat kwalijke reuk. Internationale onderzoeken naar de 'stedelijke identiteit' blazen het onderzoek naar gilden echter weer nieuw leven in. Maarten Prak staat in zijn bijdrage ook stil bij de stad als gemeenschap. Het poorterschap dat gekocht of geschonken werd, verschaft respect en privileges. Voor

armen en voor Joden was het poorterschap welhaast onbereikbaar. Er waren tenslotte grenzen aan de 'Gemeinschaft' (M.Prak, Identité urbaine, identité sociales. Les bourgeois de Bois-le-Duc au XVIIIe siècle. in: Annales E.S.C. 48 (1993) 907-933).

■ 'Citizen radicalism and democracy in the Dutch Republic. The Patriot movement of the 1780's' verscheen in 'Theory and Society'. Prak gaat in dit artikel ook in op het 'corporatisme', dat diep geworteld was in de samenleving van ons land (maar ook daarbuiten). In economisch opzicht boden de gilden de middenklasse bescherming tegen de grillen van de conjunctuur; ze verschaften sociale status en in politiek opzicht betekenden de gilden een macht waar de overheid terdege rekening mee moest houden. Ook de schutterijen waren instellingen met macht. In de jaren tachtig van de achttiende eeuw werden uit deze burger-organisaties de patriotten gerecruteerd. De patriotten van Den Bosch stonden evenals hun collega's van buiten de stad in een lange traditie van een oppositionele stedelijke middenklasse. De Bossche patriotten waren zeker niet uniek, maar

worden in de bijdrage van Prak als voorbeeld gepresenteerd. (M. Prak, Citizen radicalism and democracy in the Dutch Republic. The patriot movement of the 1780's. in: Theory and Society 20 (1991) 73-102)

■ De Belgische historicus Willy Steurs promoveerde in 1988 op een onderzoek naar de plattelandsbevolking van de Meierij van 's-Hertogenbosch tussen 700 en 1250. Kort geleden verscheen de uitgebreide versie van zijn proefschrift, waarin voor het 'begin' van 's-Hertogenbosch veel plaats is ingeruimd. De

auteur benadert de geschiedenis vanuit een economisch-sociale kant, waarmee hij aan de traditionele juridisch-institutionele beschouwingen over het stadsrecht van 's-Hertogenbosch minder aandacht schenkt. Ook de resultaten van archeologische opgravingen krijgen grote aandacht. Steurs meent dat de stad in mei 1196 is gesticht (p.341) als marktstad en zeker niet als vesting. Voor de hertog waren economische redenen het hoofdmotief. 's-Hertogenbosch ontwikkelde zich ondanks de aanslagen van de Hollandse graaf snel als een economische

macht, met grote aantrekkingskracht op de landadel en boeren. Alleen 's-Hertogenbosch bereikte binnen de Meierij een niveau dat de naam stad waardig was (W. Steurs, Naissance d'une région. Aux origines de la Mairie de Bois-le-Duc. Recherches sur le Brabant septentrional aux 12e et 13e siècles. 1993). Bois-le-Duc is in het bezit van 'très riches archives' (Annales 918). Met zeer veel genoegen constateert het Stadsarchief dat over de geschiedenis van 's-Hertogenbosch ook in het buitenland gepubliceerd wordt!

Aart Vos

De enige bank in uw omgeving die werkt voor uw omgeving.

Onze eigen Rabobank is een zelfstandige bank, die zelfstandig kan beslissen.

Over rente, over leningen, over aan te nemen personeel, ja, over praktisch alles.

Het belang van de plaatselijke leden (onze bank is een coöperatie) en cliënten staat hierbij voorop. En niet een zo hoog mogelijke winst.

Dat maakt 'n groot verschil met andere banken. Een groot verschil vooral in mentaliteit en betrokkenheid bij de plaatselijke gemeenschap.

Het verschil merk je al snel in het persoonlijke contact.

Onze mensen zijn direct aanspreekbaar en kunnen snel beslissen.

Dat komt de relatie met

leden en cliënten alleen ten goede.

We kennen onze klanten dan ook meestal goed.

En mensen die je goed kent, blijf je nu eenmaal langer steunen, ook als 't eens wat minder met ze gaat.

Het verschil merk je ook in onze betrokkenheid bij tal van activiteiten in het bedrijfsleven, van verenigingen en opscholen.

Kortom, bij alles wat er om ons heen gebeurt.

We weten wat er leeft en we helpen dan ook graag met adviezen, bemiddeling of faciliteiten.

Ook als het niet om bankzaken gaat.

Door de band die we hebben met de plaatselijke gemeenschap vinden we dat een vanzelfsprekende zaak. **Rabobank**

Rabobank. Aangenaam.